

DELA VSKA

PRAVIČA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop.; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1.50 — Cena: za 1 mesec Din 5.00, za štiri leta Din 15.00, za pol leta Din 30.00; za inozemstvo Din 7.00 (mesečno) — Oglas: po dogovoru

Oglas, reklamacije in naročila na upravo Miklošičeva cesta (palača Delavske zbornice) I. nadstropje — Jugoslovanska strokovna zveza

NR. Spalowsky, predsednik avstrijske krščanske strokovne centrale:

Delo strokovnih organizacij — kulturno delo.

Potom strokovne organizacije more delavstvo sodelovati pri sklepanju delovnih pogodb in potom nje si zasigura svoj del na dobičku v tovarni. Strokovna organizacija je delavska brambna organizacija, ki se navadno označuje kot izrodek ošabnosti delavstva pa tudi kot nevarnost za državo in družbo. Pri tem pa se prezre, da so bili delavci prisiljeni k samopomoci. V starem veku manchesterskega liberalizma je postalo delavstvo brezpravno in bilo pahnjeno v revščino. Peščica posedujočih je sedela v izobilju, velika masa delovnega ljudstva pa je padla v stisko in obup. Vse to je tiralo človeštvo v krizo, ki je ni prestalo niti za časa preseljevanja narodov, niti kdaj prej.

Moč posesti — kapitala je postala odločilni faktor in vsak pravni red je postal nemogoč. Vse to se je dogajalo v času, ki se je proslavljal kot doba kulture in civilizacije. Kultura je vlada človeka nad prirodnimi silami in plemenitenje duhovnih sil, razuma in duše. Biti mora splošna in koristiti vsem ljudem. Pri njej morajo sodelovati vsi ljudje in zato je potrebno, da so vsi na njej zainteresirani. Če je pa najširša ljudska plast od njenih darov izključena, nastane nevarnost, da delovne množice nimajo več razumevanja za delo, ki jim naj daje kruh. Za to stremljenje delavstva — potom strokovne organizacije doseči pripadajoči del na zemeljskih dobrinah — ni niti nevarnost, niti pretirana zahteva delavstva, ampak je to stremljenje le v interesu kulture.

Razlikujemo sicer duhovno in materialno kulturo, toda ostre meje med njima ne moremo potegniti. Mezdna gibanja res poudarjajo v boju za sigurnost eksistence materialno stremljenje. Toda služijo tudi višjim ciljem. Mezdna gibanja niso le v korist dotičnemu organiziranemu delavstvu, ne vedno posamezniku, mnogokrat koristijo tudi vsem našim tovarišem. Tu prihaja zopet do izraza solidarizem in bratstvo stroke delavstva ravno tako kot pri strokovnih podpornih fondih. Pri šolanju in izobrazbi delavstva nima strokovna organizacija le cilja izobraziti posameznike, ampak še v večji meri usposobiti delavstvo za polnovreden člen družbe

in države. V stremljenju za socialnimi zakoni se pa izraža le težnja po socialnem pravnem redu, ki naj prepreči izkoriščanje delavstva. Ta pravni red skuša doseči strokovna organizacija v okviru države in naroda v smislu pravega občestva ljudstev. Sodelovanje strokovne organizacije pri socialni upravi in vseh panogah socialnega zavarovanja, pri gospodarskih vprašanjih in produkciji ima pomen, ki prehaja preko skrbi za lastni stan v korist vsemu človeštvo. Zato strokovno delo ni le stremljenje po materialni kulturi lastnega stanu-razreda, ampak je velikega pomena za vse človeštvo.

Krščanske strokovne organizacije delajo posebno na duhovni kulturi, povdarjajo krščanska načela kot fundamentalna. Social-demokratske organizacije so kljub vsem negativnim izjavam vendarle orodje svobodomiselnosti. Nam pa sta vera v Boga in religija pravna vira, na katerih ne slone le socialne pravice; oni sta tudi podlaga za družino, vzgojo otrok, mladinsko vzgojo, za vse človeško sožitje. Toda kršč. strokovna organizacija ima dovolj dela z brambo in izvojevanjem materialnih in socialnih pravic, tako da ne more vršiti še religiozno vzgojnega dela, za kar ji manjkajo seveda tudi drugače važni predpogoji.

Zato polagajo krščanske strokovne organizacije vseh dežel veliko važnost na to, da pripadajo njihovi člani verskim družbam in tudi delajo na zunaj roko v roki z njimi. Boriijo se za pravo svobodo, in gojijo zavest odgovornosti, kajti ta je predpogoj za uveljavljenje vsakega prava. One so proti razrednemu sovraštvu, četudi meščanska družba je in bo z mnogimi vzroki podajala njegovo upravičenost. Krščanske strokovne organizacije streme v enaki meri za materialno in duhovno kulturo.

Za pravo kulturo je torej delo strokovnih organizacij nujno potrebno, ker zasigura delovnemu ljudstvu njegov delež na kulturi in s tem vsebuje vse kulturno delo tudi sodelovanje mase. Kdorkoli torej posveti svoje moči strokovnemu delu, nosi v sebi prepričanje, da vrši važno kulturno delo.

Osnutek novega obrtnega zakona.

Ministrstvo za trgovino in industrijo je izdelalo osnutek novega obrtnega zakona, katerega so prejele delodajalske in delavske zbornice, da ga proučijo in stavijo izpreminjevalne, oziroma dopolnilne predloge. Nov zakon je razdeljen na 5 poglavij, v katerih so podrobno obdelane: odredbe o obrtnem redu, obrtnem pomožnem osebju, strokovnih organizacijah, pregreških in kaznih, prehodne in zaključne odredbe.

Dne 24. aprila se je vršila v Delavski zbornici anketa predstavnikov delavskih strokovnih organizacij, katera naj bi zavezala stališče delavstva k temu zakonskemu osnutku. Ker pa delavske organizacije niso prejele osnutka v proučitev, je bila anketa bolj informativnega značaja. Anketo je predsedoval član upravnega odbora Del. zbornice tov. France Žužek. Referat o osnutku obrtnega zakona je izčrpno podal tajnik Delavske zbornice g. Filip Uratnik.

Na anketi se je ugotovilo, da ta zakonski osnutek obravnava delavsko pravo in izpopolnjuje oziroma revidira določbe zakona o zaščiti delavstva. Zato je v prvi vrsti treba rešiti načelno vprašanje, ali

naj ostanejo poglavja iz delavskega prava tudi v bodoče razcepljena v obrtnih in drugih zakonih. Vse delavsko pravo se mora iz obrtnih zakonov izločiti. Delavstvo stoji na stališču, da se mora vsa delavska socialna zakonodaja urediti enotno s specijelnimi zakoni. Razcepiti delavsko zakonodajo na posamezne pomožne panoge, se pravi delavsko zaščito desorganizirati in podrediti vplivu delodajalcev.

Konkretno k osnutku obrtnega zakona je anketa razpravljala o onih določbah, ki neposredno zadevajo delavske interese. Zlasti pa: o delovnih pogodbah, delovnem redu, delavskih knjižicah, razvezi delovnega razmerja, vprašanju vajencev, obrtnih sodiščih in delovnih kolektivnih pogodbah. Potrebne so spremembe sedanjega osnutka v naslednjih pravicah:

Delovni pogodbi je treba zagotoviti zakonito moč. Določiti zakonite odpovedne roke in sicer zato, da z dogovorom ali delovnim redom ne bo mogoče skrajšati ali ukiniti minimalnih odpovednih rokov. Glede odpovednega roka navadnim delavcem ni v osnutku nobenega minimalnega odpovednega roka. Kolektivni

pogodbi je treba dati veljavo pred individualno pogodbo. Glede vajencev so potrebne določbe, ki bi v gotovi meri omejevale dotok vajencev in bi s tem zagotovile učni uspeh. Načrt ne predvideva nikake omejitve. Ta bi se morala določiti tako, da mojster ne sme imeti več kakor enega vajenca in za vsakega pomočnika še po enega vajenca. Pri Borzah dela naj bi se ustanovili uradi za poklicno izbiro. Ti uradi naj bi vodili evidenco in pregled vajencev ter pomočnikov ter bi na podlagi te evidence lahko omejevali dotok tam, kjer je potrebno. Glede obrtnega šolstva je nekaj izprememb na bolje, zlasti v tem pogledu, da se pouk lahko vrši tudi med delovnim časom. Vendar bi bilo potrebno, da obrtno šolstvo zaradi važnosti vzdržuje država. Če država vzdržuje ostalo šolstvo, zakaj ne bi vzdrževala tudi obrtno nadaljevalnih šol. Glede delavskih knjižic, ki jih doslej izdajajo občine, ni razloga, da naj v bodoče te knjižice izdajajo obrtna združenja (zadruga). V splošnem pa so odredbe glede delavskih knjižic nepotrebne, ker o teh določa zakon o zaščiti delavcev, treba je le izdati pravilnik o delavskih legitimacijah na pod-

lagi zakona. Določbe o delovni pogodbi zasebnih nameščencev so dokaj zadovoljljive. Določbe o delovnem redu pa slabšajo sedanje stanje, ko odobruje delovni red inspektor dela. Določbe o obrtnih sodiščih so zadovoljljive, vendar ni razumljivo, zakaj so potrebna še posebna sodišča pri delodajalskih združenjih, ki bi imela enako sestavo in isti krajevni delokrog. V komisijah za vajeniške izpite naj imajo delavci primeren vpliv. Določbe, ki se nanašajo na organizacije pa je treba spremeniti predvsem odstavke glede podrejenosti strokovnih organizacij nadzorstvu trgovskega ministrstva, ker spadajo te organizacije edino pod nadzorstvo ministra za socialno politiko.

V debati je bila izrečena želja, da se o tem važnem zakonskem osnutku razpravlja ša na ponovni anketi, ker predstavniki organizacij in delavski zaupniki niso bili, kakor že zgoraj rečeno, o vsebini zakonskega načrta dovolj poučeni. Stališče delavstva k ureditvi delavske zaščitne zakonodaje je jasno razvidno iz resolucij, ki so bile sprejete na VI. kongresu delavskih zbornic v Belgradu. Bolj podrobno o tem važnem zakonu bomo poročali.

Nov poselski red.

Po nalogu ministra za socialno politiko je centralni odbor za posredovanje dela v Belgradu sestavil načrt zakona o službenih odnošajih hišnih in gospodinj-skih poslov. Načrt zakona so prejele vse javne borze dela, da ga prouče in stavijo eventualne dopolnilne ali spreminjevalne predloge. V dravski banovini že od leta 1921, obstoji Poselski red, ki ureja službene odnošaje hišnih in gospodinj-skih poslov. Ta poselski red ima zakonsko moč in so ga izvojevale služkinje potom svoje strokovne organizacije. V ostalih banovinah naše države poselski odnošaji niso zakonito urejeni, zato delodajalci odmerjajo poslom dolžnosti in pravice po svobodni volji. Za naše razmere načrt novega zakona v splošnem ne prinaša posebnih sprememb sedaj veljavnega poselskega reda. V glavnem izenačuje samo odpovedni rok in ureja vprašanje dopusta za posle. Ostale določbe, ki se nanašajo na prekinitev službenega razmerja, se v glavnem skladajo z določbami sedanjega poselskega reda. Zakonski načrt obsega 33 členov ter našteva pogoje, ki so jih dolžni izpolnjevati delodajalci in posli v medsebojnem razmerju ter razmerju do oblasti. Odpovedni rok je določen enotno na 14 dni, ako ni bil izrecno določen daljši odpovedni rok. Ne glede na odpovedni rok, lahko delodajalec odpusti posla iz službe brez pravice na odškodnino za dobo odpovednega roka, če se posel izkaže nesposobnega za izvrševanje poslov, za katere je bil sprejet v službo. Pravtako je dopustna takojšnja prekinitev službenega razmerja, če se izkaže, da je bil posel ob vstopu v službo bolan, zlasti pa v primeru spolnih obolevnosti, ako je posel ob vstopu v službo bolezen zamolčal. Pravica takojšnjega odpusta gre delodajalcu tudi v primeru, da dela posel v hiši prepri, žali člane rodbine in moti hišni mir in red, če je nepošten, goljufa ali zavaja k takim dejanjem ostale posle in uslužbenca, če hote in kljub opominu kviri imetje delodajalca, če je udan pi-jaci, igri ali drugim slabim razvadam, če venerično ali duševno oboli, ali če brez delodajalčeve krivde oboli in traja bolezen nad 14 dni.

Načrt zakona pa priznava na drugi strani tudi poslom pravico takojšnje prekinitev službenega razmerja in izstop iz službe. Ta pravica gre poslu, če

brez škode za svoje zdravje ne more opravljati odkazanega mu dela, če postopa delodajalec napram njemu brezobzirno, ali če sili posla k protizakonitemu ali nemoralnemu dejanju ali ga ne štiti pred takimi zahtevami drugih članov gospodinjstva. Tudi v primeru, da delodajalec spremeni kraj svojega bivanja, ni treba, da mu posel sledi v novi kraj, marveč lahko ob selitvi takoj izstopi iz službe. Seveda v tem primeru nima pravice na izplačilo odpovednega roka. Posli tudi niso dolžni spremljati svojega delodajalca na daljša potovanja če to pri vstopu v službo ni bilo izrečno dogovorjeno. Nadalje ima posel pravico takojšnjega izstopa iz službe v primeru obolenja ali če nastopijo take okoliščine, ki zahtevajo v interesu posla, da gre takoj v drugo službo. Eden glavnih razlogov za takojšnji izstop iz službe je tudi, če delodajalec ne izpolnjuje svojih obveznosti, zlasti pa, če zadržuje ali ostane dolžan dogovorjeno plačo. Pred potekom dogovorjene službene dobe, toda na 14 dnevno odpoved, lahko izstopi posel iz službe, če ima priliko, da se poroči ali da si ustanovi lastno gospodinjstvo, ali če se osamosvoji; nadalje se zahtevajo važni razlogi, da posel spremeni svoje zasebno bivališče ali da je posel potreben svojim roditeljem. Glede dopusta predvideva načrt zakona, kakor dosedaj, da ima vsak posel po 2 letih službovanja pravico do enotedenskega dopusta. V isti izmeri mu gre dopust vsako leto. Za dobo dopusta pripada poslu normalna plača. Razven tega pa hranarina v višini polmesečne plače.

Nerazumljivo nam je pri tem dejstvo, da se za izdelavo zakonskih osnutkov poverjajo borze dela in ne Delavske zbornice, ki so zakonite predstavnice delojemalcev. Hišni in gospodinj-ski posli so obvezni plačevanju prispevkov za Delavsko zbornico, zato bi morale biti Delavske zbornice v prvi vrsti poklicane, da zastopajo njihove interese.

Upamo, da bodo Borze dela preden bodo podale k omenjenemu osnutku zakona svoje mnenje, zaslišale mnenje zainteresiranih faktorjev, zlasti pa strokovno organizacijo služkinj (Poselsko zvezo). Nov zakon ne sme poslabšati še sedaj obstoječih službenih odnošajev hišnih in gospodinj-skih poslov, pač pa jih še zboljšati.

Jugoslovanska strokovna zveza.

Zeleznčarski vestnik.

V nedeljo, dne 6. t. m. se je vršil občni zbor Prometne zveze, ki je potekel v splošno zadovoljnost. Udeležene so bile vse skupine in plačilnice po svojih delegatih, ki so z zanimanjem sledili poročilom posameznih odbornikov.

Ob 10. uri je predsednik tov. Vajda otvoril občni zbor pri »Mikliču« v Ljubljani ter pozdravil vse navzoče. Ocenil je prenes centralne iz Maribora v Ljubljano in težkoče, ki so nastale vsled tega. Opisal je v kratkem delovanje Zveze v preteklem letu, ki zaznamuje razveseljen napredek. Nato je podal besedo zastopniku »Jugoslov. Strokovne Zveze«, ki je pozdravil občni zbor in z veseljem omenil lep napredek »Prometne Zveze«.

Obširno tajniško poročilo je podal tov. Cimperman. Iz njega posnemamo podrobno delo v organizaciji. Da bodo imeli tudi tovariši, ki niso bili navzoči na občnem zboru, malo pojma o delovanju organizacije, citiramo glavne točke tega poročila:

Zadnji občni zbor, ki se je vršil 20. januarja 1929 v Mariboru in se nadaljeval 24. istega meseca v Ljubljani, je sklenil, da se prenese sedež osrednjega odbora »Prometne Zveze« v Ljubljano. Svoj sklep je utemeljeval s tem, da osrednji odbor v Mariboru ni odgovarjal potrebam društva, ker je sedež direktije drž. žel. v Ljubljani. V Mariboru je tudi primanjkovalo strokovno sposobnih članov, ki bi dajali organizaciji impulz, ki je uspešnemu delovanju neobhodno potreben.

Članstvo ni bilo informirano o delovanju organizacije, zato je tudi kaj rado pozabilo na svoje obveznosti, ki jih je imelo napram društvu.

Novoizvoljeni osrednji odbor v Ljubljani je imel torej veliko posla, ako je hotel odpraviti vse nedostatke v organizaciji. Ako pregledamo bilanco delovanja zadnjega leta, vidimo, da je odbor svojo nalogo nad vse častno rešil. Uredil je evidenco o plačevanju članarine.

Iz evidence članov posnemamo, da se je članstvo »Prometne Zveze« v teku enoletnega poslovanja osrednjega odbora v Ljubljani več kakor podvojilo. Društvo obstoji danes iz 3 skupin in 27 plačilnic. Največja skupina je ljubljanska, ki pa se je v preteklem letu še precej naslanjala v svojem delovanju na centralni odbor. Novoizvoljeni odbor pa daje jamstvo, da se bo skupina »postavila na lastne noge«. Po številu članstva je na drugem mestu mariborska skupina, ki je pa zelo agilna. Le v pobiranju članarine zastaja za drugimi skupinami.

Da je članstvo informirano o delovanju organizacije, je neobhodno potrebno strokovno glasilo. Zato je osrednji odbor naprosil J. S. Z., da bi »Delavska Pravica« imela tudi železniški strokovni vestnik, kar je ta radevolje privolila. Sedaj prejema članstvo dvakrat mesečno list, ki

prinaša važnejše stvari iz železniške stroke in iz organizacije. To pa ne ustreza popolnoma potrebam društva, zato bodi glavna naloga novega odbora, kako priti do lastnega strokovnega glasila.

Ker je članstvo navezano na kupovanje vsakoletnega koledarja drugih organizacij, je osrednji odbor sklenil za leto 1931 izdati lasten koledar. Ta bo po vsebini bogato opremljen, tako, da bo ustrezno z njim posameznim kategorijam uslužbencev. Seveda je pa dolžnost vsega članstva, da bo pridno poseglo po njem ter poskrbelo, da se čim bolj razpeča.

Iz podrobnega tajniškega poročila je razvidno tudi, kako je bil odbor skozi celo leto obremenjen z administrativnim delom in intervencijami, največ seveda tajnik in podpredsednik, ki se lahko imenujeta glavna stebra organizacije. Ta dva in pa tov. predsednik so vodili sestanke, ki so se vršili skozi celo leto pri posameznih skupinah in plačilnicah. Sestanki so bili vedno dobro obiskani, kar je znak, da se članstvo zaveda važnosti takih prireditvev.

Delovanje »Prometne Zveze« je bilo vedno strogo strokovno ter je vedno pripravljena sodelovati tudi z drugimi sorodnimi organizacijami, ako gre za dobiti železničarskega stanu.

Blagajniško poročilo je podal tovariš Gorše, a tov. Cimperman je dal še pojasnila k posameznim točkam. Iz poročila je razvidno, da je imela »Prometna Zveza« v preteklem letu Din 119.632,88 prometa, račun bilance pa izkazuje Din 18.286,36 premoženja. Iz tega sledi, da je vidno napredovala organizacija tudi v materialnem oziru.

Delegati so vzeli z odobravanjem na znanje poročila posameznih odbornikov in je prejel stari odbor absolutorij brez ugovora. Nato pa so sledile volitve novega odbora: Predsednik: Vajda Vladimir, ur. II. kat., podpredsednik: Masič Pavel, ur. II. kat., tajnik: Cimperman Viktor, ur. III. kat., blagajnik: Gorše Franc, ur. III. kat., odborniki: Vidovič Franc, zvan. I. kat., Mehle Avgust, ur. II. kat., Wurzinger Ivan, ur. II. kat., Bizilj Josip, ur. III. kat., Voje Rudolf, zvan. I. kat., Zrimšek Ivan, zavirač. Nadzorni odbor: dr. Mauri Anton, ur. I. kat., Dežman Anton, zvan. I. kat., Glavač Ivan, zvan. I. kat., Rajner Josip, ur. III. kat.

V novi odbor so do malega prišli vsi stari odborniki, ki so lahko ponosni na dosežene uspehe v tako kratkem času. Kot zastopnik progovnih delavcev je bil izvoljen v odbor tov. Kores Martin.

Na samostojne predloge je odgovarjal tov. podpredsednik, ki je podrobno pojasnil zadevo glede regulacije urnin delavcev in pa glede mesečnih odtegljajev za nabavljanje zadruga.

Nato je podal tov. Wurzinger izčrpno poročilo o zborovanju mednarodne železn.

strokovne zveze, katerega se je udeležil kot delegat »Prometne Zveze«.

Končno je še tov. Kores podal poročilo o žalostnem stanju žel. delavcev ter apeliral na novi odbor, da stori potrebne korake, da zagleda čimprej luč sveta novi delavski pravilnik, na kar je tov. predsednik zaključil lepo uspešno zborovanje z apelom na vse navzoče, da podprejo novi odbor pri njegovem organizacijskem delovanju.

Plačilnica Logatec. Dne 11. maja ob 16. uri popoldne se bo vršil v gostilni Marije Igljč v Dol. Logatcu ustanovni občni zbor skupine Logatec s sledečim dnevnim redom: 1. Poročilo delegata osrednjega odbora, 2. volitev odbora: predsednika, podpredsednika, tajnika in blagajnika, 3. volitev nadzornega odbora. Pozivajo se vsi tovariši člani plačilnice, da se občnega zbora polnoštevilno udeležijo.

Osrednji odbor. Sporočamo vsem članom, da so uradne ure v tajništvu »Prometne zveze« vsaki dan od 8. do 12. in od 15. do 18. ure, na kar se opozarja celokupno članstvo. Obenem se opozarja članstvo skupine Ljubljane, da lahko oddaja in plačuje članarino med uradnimi urami v Delavski zbornici.

Sprejem delavcev po odsluženju vojaščine.

Generalna direktija je z odlokom št. 34.417-29 od 1. maja 1929 odredila, da se morajo delavci, ki so prekinili službo radi odsluženja kaderskega roka, brezpogojno zopet sprejeti v službo, ko so ta rok odslužili. Ta odlok hoče varovati že pridobljene pravice delavca. Vsled tega nikakor ni na mestu, da se delavec po odsluženju vojaščine sprejme samo kot pogodbeni delavec, ki se vsak čas lahko odpusti, ako je bil že prej nestalni delavec s pravico do dveh brezplačnih vozovnic na leto, ker se s tem spodbija namen citiranega odloka, katerega smisel je pač ta, da delavec radi odsluženja vojaščine ne sme v svoji službi priti na slabši položaj, kakor je bil prej; kajti delavec glasom tega odloka ni bil odpuščen, temveč je službo samo prekinil. (Gl. »Služb. list« št. 22—23 iz leta 1929.) Radi tega prosimo direktijo drž. železnic v Ljubljani, da izda svojim odeljenem tozadevno potrebna navodila, oziroma tolačenja v smislu, kakor ga ima navedeni odlok gen. direktije, ker se prizadeto delavsko osebje čuti neupravičeno zapostavljeno.

Polaganje strokovnega izpita po uradnih računsko-ekonomskih strokah.

Po pravilniku o polaganju strokovnih izpitol veljavnih za uslužbence državnih železnic morajo vsi uradniki I. in II. kategorije polagati brzojavno-signalni in prometni izpit, po enakem pravilniku, ki velja za osebje ministrstva za promet, pa so uradniki I. in II. kategorije računsko-ekonomske stroke oproščeni teh dveh izpitol. Ker vsled tega ni bilo jasno, kakšen izpit polagajo uradniki I. in II. kategorije v računsko ekonomski stroki, ki so uslužbenci izven ministrstva, je le-to izdalo sle-

deče pojasnilo in sicer v svojem aktu M. S. št. 259973/29 z dne 27. dec. 1929.

»Z ozirom na to, da neka oblasna direktija ni bila na jasnem, ali polagajo uradniki I. in II. kategorije računsko-ekonomske stroke poleg svojega strokovnega izpita, ki je predpisan za osebje ministrstva za promet tudi brzojavno-signalni in prometni izpit v smislu čl. 5 pravilnika o polaganju strokovnih izpitol osebja drž. železnic, podaja ministrstvo za promet naslednje pojasnilo:

Intencija čl. 11 omenjenega pravilnika je v tem, da se osebje, ki je navedeno na strani 11 predzadnji odstavek tega pravilnika, oprosti od polaganja brzojavno-signalnega in prometnega izpita. Ta pravilnik je bil kesneje uveljavljen in je v tej točki spremenil prejšnji pravilnik o polaganju strokovnih izpitol osebja drž. železnic. Glede na to velja omenjena odredba čl. 11 pravilnika za osebje ministrstva za promet.

Glavna skupščina bratovske skladnice.

V nedeljo, 27. aprila se je vršila glavna skupščina bratovske skladnice. Skupščine se je udeležilo 50 delavskih in 17 podjetniških delegatov.

V soboto, 26. aprila se je sestala delavska delegacija bratovske skladnice na posvetovanje glede enotnega nastopa na skupščini. Tako smo rudarji in plavzarji prvič razpravljali v naši novi palači in smo se tudi zedinili na enotno stopanje. Ker se je delavska delegacija zedinila na enotne predloge k točkam dnevnega reda, je bila skupščina kratkotrajna. Iz računskih zaključkov glavne bratovske skladnice je bilo razvidno, da je imela bolniška panoga v preteklem letu aktivo, nezgodna pa pasivo. Pokazala se je potreba, da se nevarnostni razred rudarskih podjetij zviša od 64 na 65, plavzarska podjetja pa od 52 na 53, da se doseže ravnovesje nezgodne panoge.

Delavska delegacija je stavila več različnih predlogov, od katerih so bili sprejeti sledeči: dovoli se svota 35.000 Din iz nezgodne blagajne, krajevnim bratovskim skladnicam za podpore rentnikom. Upravnemu odboru se naroča, da stremi za tem, da se v doglednem času postavi stavbo, ki bo last Bratovske skladnice. Sprejet je bil tudi predlog, da se v novi zakon unese določba, da ima žena, ki jo poroči zavarovani član, pravico do pokojnine, ako je bil mož zavarovan eno leto po sklepu zakona, ne glede na starost. Ostali predlogi delavske delegacije niso bili sprejeti, ker je proti nastopila delodajalska delegacija. Ker se ti predlogi nanašajo na nov rudarski zakon, jih delavska delegacija pošilja na kompetentna ministrstva.

V vsako proletarsko družino »Proletarske novele«, ki jih je izdala »Krekova knjižnica«!

Atom:

Korist in potreba delavskih organizacij.

(Delavska okrožnica Leona XIII.)

69. Končno premorejo v tej zadevi mnogo gospodarji in delavci sami, z onimi ustanovami namreč, s katerih pomočjo je možno primerno pomagati potrebnim in se en razred približuje drugemu. V to sorho moramo prištevati društva za medsebojno podporo, razne naprave ustanovljene po skrbi zasebnikov: za zaščito delavca, istotako za osirotelo ženo in otroke, če bi se kaj nenadnega pripetilo, če bi pritisnila onemoglost, če bi se kaj človeškega primerilo. Sem spadajo zaščitne ustanove za varstvo dečkov, deklic, mladih in starejših. Toda prvo mesto zavzemajo delavska društva, v katerih obsegu so skoro vsa druga društva z družena. Dolgo so obstojale pri naših prednikih dobre tvorbe združenih rokodelcev, v resnici niso donajšale prelepih koristi samo delavcem, ampak čast in prosep tudi obrti sami, kakor pričajo preminogi spomeniki. V sedanji bolj izobraženi dobi, ko so se spremenile šege in se tudi pomnožile stvari, ki jih zahteva usakdanje žiljenje, se seveda nujno morajo delavska društva prilagoditi sodobnim potrebam. V obče nam je všeč, da se društva te vrste zbirajo, bodisi zbrana v celoti iz samih delavcev, bodisi mešana iz obeh razredov, želeti pa je, da rastejo po številu in delovni moči. Četudi pa smo o njih že več ko enkrat govorili, vendar hočemo na tem mestu poudariti, da so zelo koristna in da se po svojem pravu združujejo, prav-

tako po kakšni uredbi naj se ravna in kaj morajo delati.

Edina resnična in končna rešitev socialnega vprašanja je v združenju, v organizaciji. Kakor se vedno bolj združuje kapital brez ozira na narodnostne ali državne meje, pravtako je nujna potreba, da se združijo delavci brez ozira na narodnostne ali državne meje. Saj socialno vprašanje ni boj za svetovno naziranje, tudi ne boj za državo in narodnost, ampak gre tu za pravice delavstva, ki jih ima vsled svojega dela. Delo delavcev je, ki ustvarja bogastvo držav, in če ustvarja bogastvo držav, ustvarja tudi bogastvo sveta sploh. In kdo ima delež na tem bogastvu? Ali delavci? Nikakor ne. Ne duševni, ne telesni delavci, in prav v tem tiči socialni nered, socialna krivica, ki jo je treba odpraviti. Čisto naravno je, da se dosedanji imetniki tem sadovom delavskega dela ne bodo odpovedali prostovoljno in zato se organizirajo v svojih organizacijah (kartelih in trustih), da lažje branijo to, kar smatrajo za svoje, čeprav ni. Uprav zato veliki socialni papež tako toplo priporoča, naj se tudi delavci temu primerno združujejo, da morejo biti kos temu gigantskemu boju za svoje pravice.

Poedini tu ne premorejo nič in če imajo tudi še tako in tako močno dobro voljo. V neenakem boju proti kapitalizmu morajo poginiti drug za drugim. Zato poudarja papež potrebo organizacije, to je, razbiti delavski sloji naj se zopet organizirajo, kakor so bili nekoč krasno organizirani v svojih cehovskih zadrugah, seveda sedaj primerno času v novih oblikah, primernih novi dobi.

Tu ne pomaga noben izgovor in nobeno golo jadikovanje. »Država premalo stori za nas, država nas mora varovati, zakoni se morajo preurediti, treba nam je socialnih zakonov.« Vsi ti in drugi po-

dobni izgovori so sicer na videz resnični in vsega uvaževanja vredni, vendar pa kažejo, da tisti, ki jih venomer ponavljajo, premalo mislijo na resnično življenje. Držali bi ti ugovori, če bi bilo zadosti, da kdo reče: Hočem, pa bi bila stvar urejena. Resnično življenje pa je borba.

»Država premalo stori za nas.« Kdo je država? Kdo ima oblast v državi? Tisti, ki ima denar, in tisti, ki imajo močno organizacijo. In le tisti, ki imajo oblast v državi, delajo zakone in pomagajo delavstvu. Vse drugo, pa naj reče kdo kar hoče, je samo prazno jadikovanje.

»Treba nam je socialnih zakonov.« Res da jih je treba. Toda socialni zakoni ne morejo imeti namena, da bi nadomestili samopomoč. Zakoni so običajno zadnji izraz tega, kar se je izkušalo upravičeno uveljaviti v družbi po dolgotrajnem delu posameznih delavskih organizacij. Zakon je izraz pravnega stanja, ki ga večina družbe priznava kot pravnega. Družba sama pa mora najprej imeti to prepričanje, drugače do zakona rednim potom sploh ne pride. Da pa družba dobi to prepričanje, in da tako pride do zakona, zato je treba najprej močnih organizacij in treba tudi, da te organizacije pridno delajo, da svoje prepričanje uveljavijo.

Pravilno je zato poudaril dr. Krek, da vsa državna pomoč ne more delavcem nič pomagati, dokler se delavci sami ne organizirajo, dokler s svojo močno organizacijo sami ne tvorijo važnega dela države same. Treba je, da se delavci organizirajo, da se drug na drugega naslonijo, drug z drugim čutijo, drug drugega podpirajo in tako stvorijo organizacijo, ki je sam po sebi dovolj močan, da organizira državo to se pravi, da državi vdihne svojega duha in svoje življenje.

Zasedanje M. U. dela.

V četrtek, 24. aprila je bilo otvorjeno 48. zasedanje mednarodnega urada za delo v Parizu. Na tem zasedanju je mednarodni urad razpravljaj o svojem proračunu in o raznih poročilih, ki bodo predložena upravnemu svetu. Ravnatelj urada Thomas je zahteval povišanje proračuna za leto 1930. od 8.868.000 frankov na 9.942.000 frankov. Povišanje proračuna se utemeljuje s povečanjem obsega dela. Posebni interes vlada za poročila o konvencijah, ki so bile sprejete na dosedanjih konferencah mednarodnega urada dela v washingtonskem in ženevskem zasedanju. Za najpomembnejšo stvarjo konvencijo o osemurnem delavniku. Konvencija še ni stopila v veljavo, ker čaka ratifikacijo s strani nekaterih držav.

Gospa Bond Field, minister dela iz Angije je na tej seji izjavila, da je bil 8-urni delavnik predložen spodnji zbornici, kar bo omogočalo Angliji, da ratificira to konvencijo. Konvencija o osemurnem delavniku ima gotove težave v interpretaciji (razlagi) posebno, ker ni bila zadostno opremljena s praktičnimi navodili. Posamezne države uveljavljajo to konvencijo po svoje tako, da ni možno govoriti o mednarodnem napredku. Vedno bolj stopa v ospredje potreba, da se konvencija o 8-urnem delu poenoti, predno se začne v posameznih državah dejansko izvajati. To zasedanje mednarodnega urada dela je namenjeno tudi proslavi 10-letnice njenega obstoja.

Nova pragmatika nameščenec del. zavarovanja.

Vzporedno, ko se revidira zakon o zavarovanju delavcev, se pripravljata tudi nova pragmatika nameščenstva socialnega zavarovanja. Po vseh govoricah je soditi, da je to res, čeprav ni nihče dobil o tem obvestila, niti nameščenke strokovne organizacije.

V naslednjem bi podali glavne misli o bodoči pragmatiki. Najvažnejše stvari za nameščenstvo so: napredovanja, plače in disciplinarno sodišče.

Glede dnevnice, mislimo, da je že zadnji čas, da se ta kategorija odpravi. Nič kaj ni v paradi socialnemu zavarovanju dejstvo, da ima med uradniškimi osebjem eno četrtino dnevnice, ki pa niso samo začetniki, ampak ljudje z dolgo vrsto let službe brez ozira na kvalifikacijo in marsikateri še poročen ter z družino, za katero ne dobi nikakih doklad. Dnevničar je tako le delovna sila, ki se vedno izrablja, obenem pa zapostavlja. Zahtevamo, da se dnevničarji odpravijo in se vse nameščenstvo nastavi po pragmatiki.

Stara je zahteva nameščenstva po avtomatiki, ker je bilo dosedanje stanje večkrat povod nezdravim razmeram. Nameščenec naj ve, kdaj bo napredoval, ne pa, da se avanzma smatra za milost.

Plače. Pri tej točki se držimo načela socialnega izenačenja vseh strok nameščenstva in delavstva. Ideal bi bil, da se da vsakemu nameščenecu plača, ki odgovarja eksistenčnemu minimumu. Če se ta da določiti za osebo, ga je pač težje določiti za družino. Zato prihajajo pri družinah v poštev družinske doklade. Položajne plače, če že ostanejo, naj se tako stopnjujejo, da bo imel nameščenec predvsem dovolj prejemkov takrat, ko najbolj rabi denar, to je v zgodnji moški dobi, ko si ustvarja družino. Stopnjevanje je za tem lahko počasnejše. Vsaka socialna pragmatika mora odpravljati prevelike razlike v plačah, ne pa jih še povečavati. O novem osnutku se govori, da predvideva znatno zvišanje plač položajem kategorije A. Danes, ko se govori o štednji v socialnem zavarovanju, je pač jasno, da se bo moralo nekje najti za te poviške kritja. Tendence in volja vseh kompetentov je, da se upravni stroški kolikor mogoče znižajo.

Iz tega nujno sledi, da se bodo morale znižati plače dnevnice (baje na 900 Din) in kategorij D, C in B. Poudarjamo še enkrat, da odklanjamo vse kričeče razlike v plačah, in pragmatika, ki bi jih uvedla, bo stala še na šibkejših nogah kot dosedanja. Nameščenstvo se je vedno borilo za boljše pragmatiko in ne za slabšo. Vedno se govori o nekem visokem nivoju nameščenstva. Ta se ne bo nikdar dosegel z redukcijo plač ravno tistega dela nameščenstva, ki nosi vse delo in nadloge urada. Ne reprezentanca, ampak delo zasluži plačilo!

Družinske doklade nikakor ne smejo ostati pri dosedanem, omejevanju jih le na tri otroke, ni nikdar socialno. Sedaj je čas, da se to popravi.

Slednjči disciplinarno sodišče? V dosedanem disciplinarnem sodišču je imelo nameščenstvo zelo malo besede. Odlučali so v njem drugi. V bodoče naj se tudi to spremeni, da bo imelo nameščenstvo v razsodišču večje zastopstvo in vpliv.

Pričakujemo, da oni, ki sestavljajo novo pragmatiko, ne bodo šli samovoljno do izvršitve, ne da bi se ozirali na želje in potrebe onih, ki jim je pragmatika predvsem potrebna.

Nameščenstvo, ti se pa zgani! Strokovne organizacije naj se pobrigajo predvsem za interese najslabotnejših. Močni so bili in so jaki, zato ne rabijo zaščite.

Doma in po svetu.

Proti novemu obrtnemu zakonu so se izjavili te dni belgrajski obrtniki.

Dosedanja občinska uprava v Kočevju je bila v celoti razrešena in mesto nje postavljena nova občinska uprava z županom Maksom Kostanjevcem na čelu. Stevilo članov občinske uprave je bilo določeno na deset odbornikov.

Jugoslovansko Matico je ljubljanska policija pretekli ponedeljek na podlagi izida preiskave, ki se je vršila, razpustila.

Minister pravde je izdal pravilnik o prehrani obsojencev. K hrani obsojencev spada kruh, meso, prikuha ali sočivje ter zabela, pa tudi druga hranila, potrebna za vzdrževanje zdravia in delovne sile obsojenca. Hrano mora vsak dan upravnik pokusiti pred razdelitvijo.

O balkanski federaciji se mnogo govori. V slučaju spretnosti jugoslovanske diplomacije bi bil to v nacionalnem oziru velik plus naše države.

Stevilo naseljencev v Združene države ostane dosedanje in se ne omeji, kot so hoteli nekateri.

Jugoslovanski zun. minister dr. Marinkovič bo predsednik majskega zasedanja Sveta društva narodov.

Zagrebški gostilničarji nočejo prodajati dragega domačega piva. Naročili so tuje pivo.

*

Francoski parlament je sprejel zakon o prisilnem socialnem zavarovanju. Proti so glasovali le komunisti, ki so hoteli prispevke zvaliti na državo.

Gandijeva akcija postaja zelo resna. Uplivni njegovi pristaši odlagajo svoja javna mesta, češ da jih ne morejo več obdržati, ker morajo misliti z ljudstvom in ne iti proti njemu z vlado. Pasiven odpor prehaja v revolucijo. Anglija pomnožuje svoje angleške čete. Nekateri trojijo vesti, da prehaja vodstvo gibanja iz Gandijevin rok in da si ga prisvajajo komunisti. Vendar pa imajo te vesti najbrž le moralno oslabiti Gandija.

V Trstu se je izvršil pred časom napad na uredništvo fašističnega lista. Osumljeni so bili takoj socialisti in Slovenci. Aretiranih je bilo precej Slovencev, ki so jim naprtli tudi stare grehe. Vsi pridejo pred državni tribunal, ki je obsodil tudi Gortana pred časom na smrt. Tribunalu predseduje general.

V Parizu se je sklenila pogodba glede vzhodnih reparacij. Vsebuje določbe o plačevanju reparacij od strani Madžarske. Določa se, da bodo plačale velesile ter nasledstvene države bivše Ogrske današnji Madžarski precej milijonov na račun odškodnine madžarskim veleposestnikom. Ju-

goslavija plača 25 milijonov. Habsburgi ne dobe odškodnin. Maginatje dobivajo odškodnine za premoženje, ki so ga nakučili na žuljih tujih kmetov.

V Španiji bodo po odpravi diktature spet volitve, na katere se Španci pripravljajo z veliko vnemo. Se vidi, da so težko čakali.

V Varšavi se je pripravljaj napad na sovjetsko poslaništvo.

V Rusiji je vladna podpora ateistični akciji prenehala. Agitacija ateistov pa ni nič manjša in ateisti proglašajo, da ne bodo odnehali prej, preden he bo vsa Rusija brezbožna. Vendar pa so bile letos verske procesije nemotene, le zvonilo se ni. V Zitomirju je bilo obsojenih 127 uradnikov, ki so sabotirali vladni gospodarski načrt: 5 na smrt, ostali na zapor. Iz Sibirije prihajajo na Kitajsko kmetje, ki jim ne ugaja razlastitev in boljševiski agentje.

Protituberkulozni dnevi.

V dneh 3., 4., in 5. maja, ko solnce in zrak oživljena sipljeta na zemljo novo zdravje in novo voljo do življenja, se vrše po državi protituberkulozni dnevi. Njih namen je vzdržati vsakega posameznika iz brezbriznosti napram jetiki. V teh dneh mora vsak posameznik storiti sklep, da hoče vstopiti v organizirano borbo proti jetiki. V protituberkuloznih dnevih imajo naša telovadna, sportna, kulturna in dobrodelna društva dolžnost, da svoje članstvo v eni ali drugi obliki opozarjajo na potrebo protituberkuloznega boja. Časopisje bo s primernimi članki podprlo stremjenja protituberkulozne borbe; ta dan naj dobre roke sipljejo bolnim in tolažbe potrebnim. Po domovini mora iti klic: Dajmo deci solca in zraka; kajti deca je najbolj ogrožena. S priznic naj narod sliši poučno besedo o jetiki.

Po odredbi centralnih oblasti imajo pri protituberkuloznih dnevih sodelovati državni zdravstveni in socialni uradi, zdravniki, šole, kratko vsi, kateri morajo po svoji službeni dolžnosti imeti interes na tem, da med narodom vzbudimo korrinno zanimanje za zdravljenje in zatiranje jetike.

Pri resnih zdravstvenih in socialnih problemih se pokaže globina narodove kulture. Pripravljajmo se, da bodo protituberkulozni dnevi dobro organizirani.

Osrednja protituberkulozna liga.

Zakaj še nisi član »Krekove knjižnice«? Piši takoj na: »Krekovo knjižnico«, Delavska zbornica, Ljubljana.

Tovarna.

Odmor.

Sirena je zapela odmor.

Na črno tramovje sta sedla dva delavca.

»Sam se je vrgel. Ni mogoče, da bi se zapletel, ko bi ne hotel. Boljše je poznal stroj kot samega sebe.«

Tako je dejal stavec, fant zraven nje ga je pa dejal:

»Bil je neumen; če je že moral, še onadva bi pahnil v kolesje.«

»Ne govori tako,« je tiho rekel stavec.

»Bog, če mu to ne bo v dobro zapisano.«

»Kje? Gori?«

»Kako pa. Samomorilci so pogubljeni.«

»Seljak je moral obupati. Vsak med nami bi obupal. Pa pravijo, da ne sodi, da ne boš obsojen.«

Molčala sta človeka.

Pred vhodom v uradniške prostore je stala gruča ljudi. Delavci iz zadnjega oddelka so čakali na pivo, ki ga ni hotelo biti. Nekaj časa so ugibali, če bo kaj, potem so se s pikrimi opazkami razšli. Le tisti najmlajši, ki je poprej zaklical »Živijo!« in mahal s čepico, le tisti je še čakal. Odprla so se vrata in je stopil na prag gizdalin s palčico v roki. Pa se je ojunatil delavec:

»Gospod, kaj pa z obljubljenim pivom?«

Uradnik je namršil obrvi:

»Kaj te pa briga! Izgini!«

Dvignil je palčico, delavec se je pa zasukal in odšel. S smehom so ga sprejeli tovariši:

»Kaj je bilo še slišati, da bi kaj zastonj dobil.«

Oni je bil pa hud:

»Kaj sem zastonj klical, naj živi?«

»Nihče ti ni ukazal, da kriči,« je dejal nekdo.

Zares ni dobro, hvaliti gospoda, kadar ni ukazano.

Mladina pri vratih na cesto je premišljala, kako je svet ustvarjen. Med smehom in veselo besedo je udarila včasih rezka opazka. Vse, dokler ni prišel Šimen Burja.

»France Seljak, oče petih otrok, mrtev,« je pravil Šimen.

Fantje so kimali, da vedo.

»In zgodi se, da porečemo jutri: »Šimen Burja, človek brez človeka, mrtev,« je dejal eden izmed njih.«

»Zgodi se,« je potrdil Burja. »Zgodi se, pa se tudi zgodi, da ne bo nihče odprl ust.«

»Odpri jih!« je vzrastel nekdo. »Se tebi narede, da boš skočil v kolesje.«

»Sicer pa, Bog ve, kaj so imeli.«

»Zdaj ti je vseeno, jutri ti ne bo. Ko boš imel družino, boš drugače govoril. Zakaj bi se danes ne poskrbel za tisto uro?«

Zamislili so se fantje in so molčali.

»Mene ni škoda,« je dejal Šimen Burja. »Tudi ne vem, če me bodo dolgo držali tu. Slutim, da pleto mrežo okrog mene.«

»Udari in presekaj jo!«

»Ni mogoče, razen če udarim tiste, ki jo pleto. Zanje je pa to uro še prezgodaj.«

»Šimen, ti oznanjaš vedno ogenj. Ne bo ti odpušeno, če jim prideš v roke.«

»Kadar bodo sodili, bodo sebe obsodili. Najhuje je, kadar se bet z betom odbija. Takrat mora eden pasti.«

»Vedno prerokuješ, pa ne veš ne ure ne dneva.«

»Saj to je tisto. Jutri veš, da bo jutri, pa ne veš ure ne dneva!«

In je Šimen vstal in odšel, zakaj videl je, da se sprehaja v bližini neki uradnik. Danes zidovi govore.

Fantje so računali, kdaj bo jutri.

Strokovni svet.

Ob dolgi mizi sede možje. Roke, ki so pred uro gonile stroje in nosile bremena, obračajo papirje in pišejo. Mladec z jetičnim obrazom, vročimi očmi in nvihrajočimi lasmi govori. Starci pritrjujejo.

Potem pa nekdo vpraša:

»Kako, da ni naša beseda tako močna, da bi priklicala večji kosček kruha?«

Sunkoma se dvigne mož na koncu mize.

»Šest tisoč rok je v tovarnah, osemsto glav misli z nami.«

Molče so vsi povsili glave.

»In kadar priborimo kruh, ga priborimo za vse.«

»Kadar priborimo, ga priborimo za vse,« je ponovil mož. »Rekel bi jim izdajice, pa je greh, zakaj izdajstva ni med nami, le vina je preveč in slepote. Suženj težko spozna solnce.«

»Potrebno je, da se nam še drugih dva tisoč pridruži.«

»Potrebno,« je povedal govoreči na koncu mize. »Šli smo včeraj k ravnatelju, da bi razne stvari izpregovorili. Smehljaje nas je sprejel, pa nas vprašal v čegavem imenu prihajamo prosit. Pa smo povedali da nas je strokovni svet poslal. Silno so se gospod prestrašili in vprašali, koliko nas je. Osemsto, smo dejali. Še enkrat so se gospod nasmejali in so rekli, da to niti tretjina ni, da nas ne bodo torej poslušali, dokler nas ne bo najmanj dvatisoč. Zakaj, tako so povedali, pre malo nas je, da bi mogli zastopati življenske interese vsega delavstva.«

»Udaril bi, pa bi videl, da je zastopstvo jako močno.«

»To je otroška beseda. Ravnatelj ima prav. Upa v neslogo. Misli, da bo z našo neslogo zmagal.«

»Nesloga je greh, ki ni nikdar odpu-

ščen. Mislim, da smo zato tukaj, da kličemo v enotno fronto.«

»Vsakdo izmed nas naj bo magnet in smo jutri vsi v eni vrsti.«

In spet je vstal stavec. Starci so najmodreje luči. Ta je rekel:

»Govorimo naravnost. Tukaj nas je tri tisoč, ki hočemo tovarno zase. Tam jih je pet, ki sede krog nje. Mi imamo božjo pravico do nje, oni pisano pravico. In je zdaj vprašanje, katera pravica je starejša, božja ali pisana. V tem bo težka pot našega romanja. In še med nami niso vsi taki, da bi pravico razumeli. Dajte, ki ste mladi, pojdite na cesto in povejte, kako je prav. Včasih, ko smo bili še mladi, smo samo zunaj kričali, potem smo postali resni in smo dolbli v notranjost. Danes so pa ure, ko je treba zunaj in znotraj oznanjati in kričati.«

Stavec je sedel in so mu pritrtili.

Vodilni na koncu mize je pa dejal:

»Oznanili bomo vsem, da so hude ure in da je rešenje v naši skupnosti. Ti, Grahar, si tajnik in boš napisal pismo in ga nabijemo pred tovarno.«

Mladec z bolnim obrazom in ostrimi očmi je rahlo prikimal.

»Ni treba dosti besed za tako stvar,« je dejal stavec. »Ni pesem in ne gosposki govor. Samo resnico zapiši. Resnica je dinamič.«

Možje so se umirili n povzeli drugo besedo. Govorili so šepetaje, kakor bi oznanjali lepoto skritega trpljenja. Tiha luč je bila med njimi, svetlejša kot motna petrolejka na steni. Stavec in mladec sta bila eno in mlada. V očeh je trepetala beda, za njo pa je svetila nova zora, ki so vsi čakali nanjo.

Zunaj je bil vetroven večer. Okna v tovarni so šklepetala. Med barakami je dvigalo oblake črnege prahu. Svetloba po mestnih ulicah je trepetala.

RADIO JOŽE MARKEŽ, JESENICE

Solidna postrežba. Dobi se tudi na obroke.
Oglejte si stalno radio razstavo!

Čez hribe in doline...

Zveza uradniških vdov in sirot v Ljubljani ima svoj redni letni občni zbor v petek, dne 2. maja 1930 ob 3 popoldne v prostorih Alojzijevega, Poljanska cesta. Vabimo vse članice, da se občnega zbora s-gurno udeležijo.

Ljubljana. (Mestni doh. uslužbenci.) Človek bi mislil, ki ne pozna te stroke, da je enostavna in preprosta — ali temu ni tako. Službeni čas traja dnevno 11, nočni 13 ur, ter vsako drugo nedeljo 24 ur nedeljeno, tako da traja zaposlitev z znanimi nadurami nič manj kot 390 ur mesečno. — Z ozirom na to v moralnem pogledu uslužbenci mnogo trpe. Res je, da so tudi izjeme, ki so jih le nekateri deležni. — Tudi razpored službe je jako neprikladen, posebne težave so s kosilom, ker mora žena n. pr. iz Bežigrada nesti kosilo na Dolenjsko ali pa iz Tržaške na Ižansko cesto. — Tako, da je večino uslužbencev brez toplega kosila, ter se mora zadovoljiti z neprikladno hrano posebno v deževnih dneh. Ali bi se ne dalo v tem pogledu izvršiti prikladnejši razpored, da bi odgovarjal danim razmeram? In delovni čas? Tu je potrebno reguliranje z ostalimi mest. uslužbenci, ki vrše največ 6—8 urno dnevno službo posebno še z ozirom na novo tarifo. Prepričani smo, da bo mestna uprava uvidela to potrebo.

Vsak zaveden delavec je član Jugoslovanske strokov. zveze. Krekove mladine in »Krekove knjižnice«!

Borza dela.

Ljubljana. Ponujeno delo moškim: 3 čevljarjem, 24 hlapcem, 1 vrtnarju, 22 krojaških pomočnikom, 1 žagarju, 25 zidarjem, 5 kamnosekom, 7 mizarjem, 1 kolarju, 11 usnarjem, 20 gozdnim delavcem, 1 kleparju, 8 tkalcem, 10 tesarjem, 14 pleskarjem, 1 slikarju, 2 navadnim delavcem, 12 vajencem. — Ženskam: 15 kmečkimi deklam, 6 služkinjam, 1 postrežnici, 1 zaščitni sestri, 1 pletilji, 1 šivilji h krojaču, 2 natakarcama, 2 tkalkama, 1 pisarniški uradnici, 2 vajenkama za strojno pletenje.

Celje. Ponujeno delo moškim: 6 poljskim delavcem, 1 viničarju, 3 hišnim hlapcem, 19 konjskim hlapcem, 5 hlapcem za govejo živino, 1 opekarju, 5 kamnosekom, 2 tokačema, 1 kotlarju, 1 mizarju, 1 gataristu, 1 žagarju, 1 kolarju, 1 usnarju, 1 sedlarju, 1 tapetniku, 6 krojačem, 1 krojaču šabloneerju 1 mlinarju, 5 slikarjem, 1 trg. pomočniku, 21 vajencem. — Ženskam: 1 kmečki varuški, 1 kmečki gospodinji, 43 kmečkimi deklam, 10 tkalkam, 3 natakarcama, 13 služkinjam, 5 kuharicam, 2 sobaricama, 2 varuškama, 1 orož. kuharici, 3 vajenkama, za sezono, 2 pericam, 1 likarici, 1 restavr. kuharici, 1 hotelski kuharici.

Maribor. Ponujeno delo moškim: 1 ekonomu, sadjarju, 6 viničarjem, majerjem, 16 hlapcem, 9 pastirjem, 2 opek. mojstroma, 1 cementarju, 1 kolarju, 10 rudarjem, 3 kamnosekom, 1 tapetniku, 2 krojačem, 28 čevljarjem, 3 slaščičarjem, 2 kuharjema, 18 zidarjem, 1 hotelskemu slugi. — Vajencem: Vrtnarske, kleparske, kovaške, sodarske, mizarske, čevljarske, krojaške, pekavske in slikarske obrti. Ženskam: 14 kuharicam, 26 služki-

njam, 4 sobaricam, 3 postrežnicam, 2 varuškama, 3 vzgojiteljicam, 5 kuharicam k financarjem, 1 perf. servirki, 3 plačnim natakarcama, 1 perf. gostilniški kuharici, 2 perf. hotelskima kuharicama, 1 hotelski sobarici, 1 blagajničarki v kavarno, 1 šteparici gornjih delov čevljev, 2 gospodinjama, 3 mladim delavkam za fazonirati ovratnike, 1 kavarniški kuharici, 10 kuharicam, služkinjam, sobaricam za na Hrvatsko.

Kitajske strokovne organizacije. L. 1927. je bilo na Kitajskem strokovno organiziranih tri milijone 65.000 delavcev. Zveza industrijcev je poročala, da jih je bilo l. 1928. samo en milijon 900 tisoč. — V Šanghaju je bilo l. 1920. 429 strokovnih društev s 207.492 člani. Leta 1929. je vlada razglasila, da so priznane samo tiste strokovne organizacije, ki so prijavljene oblasti. Do 15. julija 1929. je urad za socialne zadeve registriral samo 172 strokovnih društev z 92.553 člani. To znači, da so bile vse prejšnje strokovne organizacije komunistične, ki sicer še delujejo — seveda tajno. Leta 1929. izbrana komisija za izdelavo zakona o delavskem pravu je izjavila, da bo vseboval novi zakon o strokovnih organizacijah sledeča načela: Strokovno organizirani so lahko vsi razen državnih upravnih uradnikov, vojakov in prometnih uradnikov. Strokovne or-

ganizacije imajo nalogo dvigati delovno sposobnost delavcev in izboljševati njih delovne pogoje. Ugodnosti zakona uživajo samo priznane strokovne organizacije. Vsi delovni spori se rešujejo s posredovanjem tretje osebe ali z razsodbo. Delavci proti določbam zakonov in naredbi vlade ne smejo v stavko. Strokovna organizacija tudi ne more proglašati stavke, ako ji ni uspelo doseči nadpovprečne meze v kaki industriji. Strokovne organizacije uživajo svobodo v govoru in v časopisih v okviru zakonitih meja. Brez dovoljenja vlade se nobena strokovna organizacija ne sme priključiti kaki mednarodni strokovni zvezi.

Radio.

Z domžalske postaje.

Poročajo nam, da se bo v kratkem dokončal vod iz ljubljanske mestne elektrarne do domžalske postaje, s čimer bo možno opustiti Diesel motorje, ki doslej proizvajajo za oddajanje potrebni tok. S tem bo konec motenj, ki nastanejo v Diesel motorjih, pa tudi konec doslej od časa do časa radi snaženja motorjev potrebnih prekinjenj oddajanja. T. R. L.

Čitaj „Delavsko Pravico“!

GRAMOFONI KOLO!
Vse kar rabite, kupite dobro in po ceni v trgovini z mešanim blagom

Najnovjša zaloga šivalnih strojev, koles, gramofonov, velika izbira gramofonskih plošč (slovenske pesmi, kupleti, koncerti ter plesi itd.). — Cene nizke!
Na obrokel

RADOSLAV DOLINAR
Jesenice
(letna nagrada popust 5%).

CENTRA
JESENICE
Kralja Petra cesta števil. 198

Pierre l' Ermitte:

19

Kako sem ubila svojega otroka

»Da, da, seveda!«
»Koliko bi pa stala ona tvornica?«
»Mislim, da ne preveč. Za kakih dvesto tisoč frankov dobimo zemljišče in poslopje, ki je vredno najmanj štirikrat toliko.«

Mati in ujec sta se spogledala. Če bi ju bil Dominik tedaj motril, bi bil lahko marsikaj opazil in videl kako sta se prestrašila njegovih besed...

»Dvesto tisoč frankov!« je ponavljal zvečer ujec, ko sta se menila z gospo Yholdy. — »Presneto, tvojemu sinu se pa nič ne smili denar! Dvesto tisoč frankov! Pa bi jih takoj dal iz žepa, če bi mu kaj ostalo ali ne. Kakor da se tisočaki pobirajo na cesti! O, ti fante ti, kaj mu pride v glavo! Saj je že čisto ob pamet. Zagazil je v blato, kjer se mu zmerom bolj udira! Župnik dela z njim kar hoče. In če ga ne boš ostro prijela, te bo ta duhovniški vajenec še zagrlo. Razumeš? Nazadnje boš morala še prosjačiti, ako mu pustiš na voljo. Danes hoče imeti dvesto tisoč frankov, jutri jih bo hotel že milijon ali dva. Koliko jih pa imata? Samo malo naj šari, pa bosta kmalu na koncu s svojimi milijončki!... Zadnji čas je, Roza, zadnji čas!«

Gospa Yholdy je poslušala. Se nikdar ni bila v takih skrbih.

»Se mesec dni naj mu bo, dokler odpravi svoje otročaje!«

»Potem pa kar s sekiro!«

»Da, s sekiro, tu sem jaz sam istih misli. Poiskati bo treba kakšen osamljen in oddaljen kotiček ali pa kakšen otok, kjer bo odrezan od vsega sveta, da bo nekaj časa prebil v miru in sam zase. Mir in samota sta najboljša zdravnik za take, ki so bolni na živcih, in za norce. Strašna je ta beseda, toda njega neha mistična norost, ki ni nič manj nevarna kakor vsaka druga.«

»Dobro, dobro, samo da si ne bo dopisoval z župnikom!« je ternal ujec.

»Zaradi tega bi tudi najrajši izbrala kak lep kraj, kjer mu ne bo dolgčas in kjer bi se domnila s poštnim slom, da bi lahko prestregla vsako pismo.«

»Ali poznaš župnikovo pisavo?«

»Kaj je ne bi poznala!«

»No, o tem bova še drugič govorila. Prej moram pregledati razne vodnike... A, čakaj, prav zdaj mi je prišlo na misel: Kaj praviš, če bi odšla z njim v Noirmoutier, krasen in ljubek otoček, ki ni ravno predaleč, pa bo vendar dosti daleč? In pred nekaj dnevi mi je rekla Lolita, da je njena mati najela majhno vilo v Chaiseskem gozdu.

»Res? Potem ni treba več dalje iskati! Župnik bo s svojimi nemarnimi pobi v Lorrainei, Lolita pa v Noirmoutierju! Imenitno!... Samo če bo to držalo?«

»Mislim, da bo. Vendar bom še natančneje pozvedel.«

»In Lolita je mogoče edina... saj veš, kaj mislim!«

»Vem, vem!«

Spogledala sta se kakor prej pri kosilu...

Štirinajst dni za tem so ob osmih zvečer stali na južnem kolodvoru Dominik, njegova mati in ujec. Prvi oddelek otrok je odhajal na počitnice.

V ozračju je visela dušča soparica, na kolodvoru je sijalo ko v razbeljeni peči. Otroci pa se niso menili za vročino. Nagnetli so se pred vagon, ki je imel lep napis »Marmousetska kolonija« in je bil samo zanje pripravljen. Komaj so čakali kdaj bodo lahko planili na vlak.

Z otroki so prišli tudi starši na kolodvor. Tega je privedel oče, onega mati, nekaterega celo stara mati, ker mu je očeta in mater že pobrala jetika. Človeku se je kar milo storilo, ko so se poslavljali in ko je ta in ona mamica naročala svojemu sinčku:

»Le glej, da ne boš počenjal kakšnih nerodnosti! In piši mi, takoj jutri!«

»Če boš česa potreboval, pa sporoči na dopisnici!«

Otroci so odgovarjali raztreseno, ker še niso doumeli neizmerne ljubezni svojih staršev ne tesnobe, ki jo občuti mati, kadar se mora — četudi samo za nekaj tednov — ločiti od svojega otroka.

Prtljaga izletnikov je bila zelo pisana. Nekateri so imeli s seboj odrgnjene kovčge, drugi majhne preproste cule, v katere so povežali svojo revščino, najbolj ubožni pa so vse zavili samo v star časopisni papir in prevezali z vrvice.

Končno se je vlak premaknil. Otroci so začeli glasno vriščati, silili k oknom in mahali z rokami in z robčki... Župnik je prisrčno objel Dominika in mu šepnil:

»Drugič boš moral še ti z nami!«

»Prav gotovo, prečastiti, in kako rad!«

Dečki pa so vzklkali:

»Živijo, gospod Dominik! S počitnic Vam bomo pisali in poslali lepih razglednic! Toda tudi Vi morate nam pisati!«

Vlak je izginil v dimu in noči.

Dominik je ostal na kolodvoru sredi med onimi dobrimi ljudmi, ki so vedeli koliko je daroval za njihove mile malčke.

Zahvaljevali so se mu in mu stiskali roko... Neka stara ženica mu je celo poljubila roko, katera je pomogla njenemu vnučku, da je mogel iti uživati solnce in življenje v božjo naravo.

Sam je stal med preprostimi ljudmi, ki so se mu ponižno zahvaljevali. Ni mislil, da se bo tako težko ločil od teh dečkov, ki so v resnici že postali njegovi otroci, in nepričakovano so mu prhnile solze.

Starši so takoj opazili, kako mu je hudo in drug drugemu govorili:

»Poglej, kako ima ta bogatec rad našo deco!«
To jih je tako navezalo nanj, da bi bili šli zanj celo v smrt.

Tudi mati in ujec, ki sta stala nekoliko vstran, sta videla njegove solze in v tretje sta se srečala s pomenljivim pogledom, kateri ni pomenil nič dobrega za Dominika, ki je še vedno ko ukopan stal na kolodvoru kot bi čutil, da poslednjič vidi zbrano to veselo mladež, za katero je gorel z vso svojo mlado apostolsko dušo, in kot bi čutil, da se je v knjigi njegovega življenja pravkar obrnil list, najlepši in najslajši, ker božanski...

Deseto poglavje.

Mati in ujec sta dala Dominiku še teden dni, da je žaloval za svojimi malčki, ki so odpotovali. Prizadevala sta si, da bi mislila kakor on in iskala besed, s katerimi bi ga potolažila in pomirila.

Slovo od dečkov je Dominika silno potrlo. Še sam ni mislil, da že tako ljubi svojo deco. To pa je bilo ko nalašč za gospo Yholdy, da bo tem laže izvršila svoje naklepe.

Dominik je hišnega zdravnika zmerom visoko cenil in ga poslušal. To je njegova mati dobro vedela in je strašno zbegana in preplašena pripovedovala zdravniku, česa se boji, in ga prosila, naj ji za božjo voljo pomaga, da reši svojega sina.

To je storil zdravnik prav lahko, ker je dobil Dominika močno utrujenega.

Začel mu je govoriti na srce kot bi bil njegov oče in mu rekel, da mora izpolnjevati božje zapovedi. Vse leto je mnogo delal ob nedeljah — kar je skoraj prepovedano — zato pa si mora zdaj privoščiti počitka, ki ga je pošteno zaslužil, da si osveži telo in dušo.

Dominik je šel z materjo vsako leto drugam na letovišče, zato ni nič ugovarjal zdravniku, ki mu je svetoval, naj gre v Noirmoutier, ki je najprimernejši kraj, da se lahko docela spočije in okrepi. Pripomnil je samo, da gre prav tako rad na ta otok kot kamorkoli drugam, če bo le materi za voljo.

Gospa Yholdy je hotela prikriti svojo igro pa se je malo pomišljala, češ, da bi se morali do Noirmoutierja dobro uro voziti po morju, a ona se tako boji morja.

Toda ujec ji je odgovoril, da čisto lahko pridejo do otoka tudi skozi vasio Fromentine, odkoder traja vožnja po morju samo še kakih pet minut.

»Če je tako, pa naj bo. Vendar se malo bojim, da mi ne bi bilo preveč dolgočasno na onem otoku, ki je tako na samem in zapuščen!«